

میزان آگاهی زندانیان زندان سراوان از قوانین حمایتی از حقوق زندانیان

منیره نوربخش*

محمد رضا کیخا**

فاطمه حسن تبار***

تاریخ پذیرش: ۹۷/۱۱/۱۳

تاریخ دریافت: ۹۷/۰۵/۱۵

چکیده

مجازات حبس یا زندان از انواع مجازات‌هایی است که همواره در جوامع بشری وجود داشته و تا زمانیکه بشر وجود دارد، باقی خواهد بود. فرد زندانی علاوه بر این که عنوان مجرم را به خود می‌گیرد یک انسان است و از حقوق خاص خود برخوردار می‌باشد. بر این اساس حمایت از فرد متهم یا مجرم و خانواده‌ی او در دین اسلام و حقوق بین‌الملل مورد توجه قرار گرفته و الهام بخش همه واضعین و قانونگذاران می‌باشد، لذا یکی از وظایف اصلی هر جامعه حمایت از این افراد جهت تحقق زندگی سالم می‌باشد. در این راستا قوانین حمایتی از زندانیان تدوین و تصویب گردیده است. این پژوهش به روش پیمایشی و با استفاده از پرسشنامه انجام شده و داده‌ها پس از ورود به نرم‌افزار و حذف داده‌های نامعتبر با استفاده از روش‌های توصیفی و استنباطی در نرم‌افزار SPSS تحلیل و ارزیابی شده و با نشان دادن رابطه معنی‌داری بالا میزان آگاهی زندانیان زندان سراوان از قوانین حمایتی به بررسی عوامل مختلف تاثیرگذار چون سطح تحصیلات و اقدامات اجرایی زندان پرداخته شد، در نهایت مشخص گردید که اقدامات اجرایی قوانین حمایتی بخصوص حرفه‌آموزی در پیشگیری از ارتکاب جرم در زندانیان سراوان تاثیرگذار است.

کلیدواژگان:

زندان، زندانیان سراوان، جرم، قوانین حمایتی، اسناد بین‌المللی

* کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق، دانشگاه سیستان و بلوچستان

Norbakhsh1160@gmail.com

** مربی رشته آمار و کامپیوتر، دانشگاه سیستان و بلوچستان

hasantabar_f@math.usb.ac.i

*** مربی رشته آمار و کامپیوتر، دانشگاه سیستان و بلوچستان

hasantabar_f@math.usb.ac.i

مقدمه:

زندان محلی است که در آن محکومان دارای حکم قطعی با معرفی مقام‌های صلاحیت دار قضایی و قانونی برای مدت معین یا به‌طور دائم به منظور تحمل کیفر، با هدف حرفه‌آموزی، بازپروری و بازسازی نگه‌داری می‌شوند.^۱ پیشینه زندان به قدمت تاریخ مکتوب انسان است و در قدیمی‌ترین منابع و کتب مذهبی از زندان و زندانی سخن رفته است. در تاریخ بشر مجازات با قساوت و باتکنیک‌های زجرآور همراه بود و به همین دلیل از پیدایش پدیده مجازات زندان به جای آن نوع مجازات خشن استقبال شد.^۲ در منابع اسلامی زندان به عنوان مجازات وجود ندارد، اما در میان مسلمین رواج داشت و در ایران نیز زندان به شیوه‌ی جدید و نظام‌مند از سال ۱۲۹۱ (ه.ش) به بعد با الگوگیری از سوئدی‌ها شکل گرفت و سال ۱۳۲۰ نیز برای اولین بار موسسه‌ای با نام بنگاه حمایت زندانیان تشکیل شد، زیرا زندانیان از جمله گروه‌های در معرض خطر نقض حقوق بشری در سطح جامعه بین‌المللی هستند که به دلیل شرایطی که در آن به سر می‌برند، امکان نادیده گرفتن آن‌ها و تعرض به حقوق و آزادی‌های اساسی‌شان بیش از دیگر گروه‌های انسانی بوده و غالباً شرایط منصفانه‌ای برای احقاق حقوق آنها وجود ندارد. از این رو ضرورت، حمایت بیشتر و مؤثرتر از آن‌ها، تدوین و تصویب مقررات ویژه‌ای را ایجاب می‌نمود. به همین جهت سازمان ملل متحد در ضمن تلاش‌های مداوم و طولانی برای انسانی نمودن عدالت جزایی و حمایت از حقوق بشر، به‌طور خاص به مسئله زندانیان و شیوه‌های مختلف حمایتی از آنان جهت رعایت حقوق انسانی و تضمین آزادی‌های اساسی آن‌ها نیز در قالب تدوین اسناد و قطعنامه‌های متعددی همت گمارده است. از جمله این تلاش‌ها می‌توان به تصویب اعلامیه «اصول اساسی رفتار با زندانیان» اشاره نمود. که در چهاردهم دسامبر ۱۹۹۰ طی قطعنامه شماره ۴۵/۱۱۱ به تصویب مجمع عمومی سازمان ملل متحد رسیده است.^۳ این سند از حیث گستره شمول آن در زمره اسناد بین‌المللی حقوق بشر محسوب شده و با توجه به این که صرفاً حقوق

۱. مجیدی بیدگلی، کبری (۱۳۸۶)، خسارات ناشی از مجازات، فصلنامه حقوقی گیلان، شماره ۱۱: ۸۲ تا ۸۹.

۲. باغی، عمادالدین. (۱۳۹۶). پیامدهای زندان به خانواده زندانیان، مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران. (۳۶).

3. Basic principle for the treatment of prisoners adopted and proclaimed by general assembly...reslatin45/111 of 14 December 1990.

افراد خاصی تحت عنوان زندانیان را مورد حمایت قرار داده در دسته اسناد خاص بین‌المللی طبقه‌بندی می‌گردد.^۱ سند حاضر، در حقیقت ثمره هشتمین اجلاس سازمان ملل متحد برای پیشگیری از جرایم و رفتار با مجرمان است که در آن پیش‌نویس قطعنامه تنها سند به عمل آورده است. از این رو ایران همواره سعی را بر آن داشته که قوانین و مقررات خود را با تحولات و پیشرفت‌های جهانی منطبق نماید لذا در همین راستا پس از انقلاب اسلامی در اردیبهشت سال ۱۳۶۱ آیین‌نامه زندان‌ها، تحت عنوان آیین‌نامه امور زندان‌ها و اقدامات تأمین و تربیتی کشور جمهوری اسلامی ایران، توسط شورای عالی قضایی کشور، تصویب و به مورد اجرا گذاشته شد. اصلاح آن قانون در تاریخ ۱۳۶۸/۳/۲۹ آیین‌نامه و مقررات زندان‌ها در ۱۸ ماده و ۴۴ تبصره به تصویب ریاست دیوان عالی کشور رسید. در تاریخ ۱۳۷۲/۱/۱۵ آیین‌نامه و مقررات اجرایی سازمان زندانها و اقدامات تأمین و تربیتی کشور ۲۵۴ ماده و ۹۶ تبصره به تصویب ریاست قوه قضاییه رسید و کلیه آیین‌نامه‌های سابق لغو گردید. در حال حاضر آیین‌نامه اجرایی سازمان زندانها و اقدامات تأمین و تربیتی که مشتمل بر ۲۴۷ ماده و ۱۰۸ تبصره است در تاریخ ۱۳۸۴/۹/۲۰ به تصویب رئیس قوه قضاییه رسید و لازم‌الاجرا شده و آیین‌نامه مصوب ۱۳۷۳/۱/۱۵ و اصلاحات بعدی لغو گردید.^۲ یکی از مواردی که در قانون پیش‌بینی شده تشکیل انجمن حمایت زندانیان می‌باشد که متشکل از مسئولان و معتمدان در مقر هر دادگاه عمومی، دادگاه شهرستان و دادگاه بخش مستقل (در صورت وجود زندان) می‌باشد. تردیدی نیست که وجود انجمن‌ها و جمعیت‌هایی با نیت خیرخواهانه خدمت به زندانی و خانواده او و تسهیل شرایط امرار معاش و بازگشت به جامعه پس از طی دوران زندان از اهمیت بسزایی برخوردار می‌باشد. خصوصاً که تشکیل این جمعیت‌ها و از جمله جمعیت دفاع از حقوق زندانیان از زمینه مساعد قانونی برای فعالیت خود برخوردار باشد. تشکیل، ایجاد و تأسیس انجمن دفاع از حقوق زندانیان با اهداف عالی و نیت خیرخواهانه بانیان آن و حضور در این عرصه خدمت‌گذاری نوید بخش کمک‌های ارزنده مؤسسين و علاقمندان و دلسوزان به دستگاه قضا، سازمان زندان‌ها، قانون اصلاح و تربیت و همه متولیان امور زندانیان به منظور نیل به هدف مقدس کمک به

۱. گایدنس. (۱۳۸۶). جامعه‌شناسی، ترجمه منوچهر صبوری. تهران: انتشارات نی، چاپ نوزدهم، ۲۰۰۷.

۲. مجیدی بیدگلی، کبری (۱۳۸۶)، خسارات ناشی از مجازات، فصلنامه حقوقی گیلان، شماره ۱۱: ۸۲ تا ۸۹.

زندانی و خانواده آنان خواهد بود. چراکه هرکس حق زندگی، آزادی و امنیت شخصی دارد و در بیان حمایت از افراد خاطی یا متهم و مجرم می‌توان گفت هرکس حق دارد که شخصیت حقوقی او در همه جا بعنوان یک انسان در مقابل قانون شناخته بشود. هیچ فردی نباید خودسرانه توقیف، حبس یا تبعید گردد و هرکس که به بزهکاری و جرمی متهم شده باشد بیگناه محسوب می‌شود تا زمانی که در جریان یک دعوای عمومی که در آن کلیه تضمین‌های لازم برای دفاع او تأمین شده باشد تقصیر او قانوناً محرز گردد.^۱ علاوه بر آن که اغلب خانواده‌های زندانیان سرپرست خود را از دست می‌دهند و این‌ها غالباً از خانواده‌های محروم جامعه هستند و معمولاً مهم‌ترین اولویت آنها مسائل اقتصادی و معیشتی از جمله مسکن و مایحتاج اولیه زندگی است. همچنین مسائل مربوط به بهداشت و درمان نیز بخش عمده‌ای از مشکلات این قبیل خانواده هاست. تأمین هزینه‌های تحصیل فرزندان نیز از مواردی است که نباید از نظر دور داشت و در صورت نبود حمایت‌های فرهنگی و الگوهای اخلاقی و عاطفی در خانواده، فرزندان این خانواده‌ها ناخواسته در معرض آسیب‌های متعدد از ترک تحصیل و گرایش به رفتارهای پرخطر و بزهکاری و ... خواهند بود. بنابراین اقدامات حمایتی از این خانواده‌ها باید شامل همه زمینه‌ها از رفع مشکلات اقتصادی تا مسائل فرهنگی و سلامت جسمی و روانی و... باشد. زیرا در صورت عدم حمایت از این خانواده‌ها شاهد رشد چشمگیر طلاق همسران زندانیان، ترک تحصیل فرزندان، ناهنجاری‌های اجتماعی و روانی، گرایش اعضای خانواده به مشاغل کاذب و تکدی‌گری خواهیم بود و باید این زنگ خطر را به صدا درآورد که در آتیه باید شاهد ورود تعداد قابل توجهی از اعضای خانواده زندانیان به چرخه جرم باشیم. بنابراین توجه به مسائل و مشکلات متعدد خانواده زندانیان که سرپرست خود را حتی اگر به‌طور موقت از دست داده باشند، برای بازگشت به وضع تعادل و حفظ سلامت و امنیت جامعه امری ضروری است. برای جلوگیری از چنین مشکلاتی تعیین مجازاتی جایگزین مانند حبس در خانه، پرداخت جریمه، نظارت‌های مستمر، تعیین برخی از محرومیت‌های اجتماعی دیگر و انجام کارهای عام‌المنفعه برای متهمان ضرورت می‌نماید. همچنین برای حمایت از زندانی و خانواده‌اش، اعمال برخی تدابیر مانند بکار گماردن برخی از زندانیان در کارخانه‌ها و دیگر مراکز تولیدی و خدماتی ضروری است. به همین جهت در همه کشورها اقدامات و تمهیدات قانونی و

۱. گلدوست جویباری، رجب؛ عبداللهی، افشین. (۱۳۸۸). اخذ آخرین دفاع از متهم در حقوق کیفری ایران. تحقیقات حقوقی، ۵۰: ۲۴- صفحه - از ۲۵۵ تا ۲۷۸.

اجرائی در حمایت از خانواده زندانیان از سوی دولت، خیرین و مردم در نظر گرفته می‌شود. در کشور ما نیز از گذشته به این موضوع توجه شده و نهادهایی از سوی مسئولان و خیرین عهده‌دار این امر شده‌اند. بنا بر مصوبه‌ی ۱۳۸۸/۳/۵ روز ۵ خردادماه، در جلسه شورای عالی انقلاب فرهنگی و بنا به پیشنهاد رئیس قوه قضائیه به‌عنوان روز ملی حمایت از خانواده‌های زندانیان «نسیم مهر» نام‌گذاری شده است. این نام‌گذاری در راستای حمایت اقتصادی، معنوی، فرهنگی، روانی و اجتماعی از خانواده زندانیانی است که به دلیل نبود سرپرست خانوار با مشکلات عدیده‌ای مواجه بوده و در معرض آسیب‌های بیشتری قرار دارند. نهادهای حمایتی در حد بضاعت خود به این خانواده‌ها خدمات ارائه می‌دهند، اما شرایط دشوار اقتصادی و کمبود اعتبارات این نهاد نمی‌تواند کمک زیادی به این خانواده باشد. برخی از این نهادها عبارت‌اند از: انجمن حمایت از خانواده زندانیان، بنیاد تعاون حمایت از زندانیان، مراکز مراقبت بعد از خروج، ستادهای دیه، مراکز مشاوره و روان‌درمانی، بهزیستی، فنی حرفه‌ای، صنایع دستی، مراکز خیریه، کمیته امداد امام خمینی، نهادهایی که در امر حمایت‌های اقتصادی نظیر آموزش‌های حرفه‌ای و ایجاد اشتغال و یا پرداخت وام و حمایت‌های فرهنگی فعالیت می‌کنند. شیوه‌های حمایتی که برای زندانیان در زندان در نظر گرفته شده است به شرح ذیل است که شامل: اشتغال‌زایی، توسعه‌ی حقوق شهروندی در زندان، برنامه‌های باز پرورانه، کارهای دستی زندانیان، دستمزد زندانیان، سوادآموزی و ارتقاء سطح معلومات، تسهیلات لازم به‌منظور انجام امور واجب مذهبی، اجرای برنامه‌های ورزشی، پرورش افکار و استعدادهای هنری، ملاقات زندانیان، اعطای مرخصی با توجه به سوابق نیک زندانیان از جمله برنامه‌هایی است که اداره زندان برای زندانیان در نظر گرفته است.

پیشینه تحقیق

با توجه به بررسی‌های انجام‌شده مشخص گردید تحقیقاتی که در خصوص نوشتار حاضر صورت گرفته‌اند عموماً مقررات حقوق زندانیان در جمهوری اسلامی و همچنین در فقه و قوانین اسلامی را مورد مطالعه و بررسی قرار داده‌اند و تعداد اندک شماری به سایر منابع حقوق زندانی از قبیل مقررات و اسناد بین‌المللی توجه داشته‌اند. در پژوهش حاضر به بررسی این موضوع که زندانیان تا چه میزان از قوانین حمایتی خود و خانواده‌هایشان اطلاع دارند و استفاده از این قوانین حمایتی در پیشگیری از ارتکاب جرم و عدم بازگشت به زندان مؤثر بوده، می‌پردازیم. در بررسی

به عمل آمده در ایران پژوهشی که به صورت خاص در این مورد کار کرده باشد یافت نشد اما در ادامه به بیان برخی از تحقیق‌های انجام گرفته در رابطه با زندان که در ایران صورت گرفته می‌پردازیم که عبارت‌اند از: بررسی تطبیقی حقوق زندانی در حقوق ایران و اسناد بین‌المللی از مرتضی سرنامه سعی داشته در این پژوهش به یکسری از حقوق زندانی از قبیل، حق آموزش رایگان، حق مطالعه، حق داشتن تماس با خانواده و حق بهره‌مندی از تغذیه و بهداشت درمانی مناسب، حق مطلع شدن از اخبار داخلی و خارجی، حق دریافت دستمزد و... هم در اسناد بین‌الملل و هم در آیین‌نامه ایران پیش‌بینی گردیده است. بررسی تطبیقی عوامل اقتصادی اجتماعی مؤثر بر میزان بازگشت مجدد زندانیان به زندان (مقایسه‌ی بین زندانیان شهر کرمانشاه و سنندج)، قباد احمدی در این پژوهش محقق سعی کرده به بررسی میزان آگاهی نسبت به عوامل مؤثر بازگشت زندانی به زندان و اینکه عوامل اقتصادی اجتماعی تا چه میزان بر عدم بازگشت آنان به زندان تأثیرگذار بوده پیردازد و همچنین به دنبال ارائه راهکار مناسب برای کاهش معضل اجتماعی و تکرار جرم و جلوگیری از تبدیل آنان به مجرمین حرفه‌ای بوده است. تحقیق دیگر به بیان بررسی جامعه‌شناختی ارتکاب جرم در بین جوانان شهر ایلام و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن (مورد مطالعه: زندان مرکزی ایلام) به نوشته‌ی محبوب صیدی که اظهار داشته است جامعه‌شناسان با رویکردی نوین، رفتارهای انحرافی مانند ارتکاب جرم را کشمکش بین فرد و جامعه قلمداد می‌کند و ارتکاب جرم تأثیرات نامطلوبی را بر جامعه می‌گذارد در این تحقیق محقق سعی کرده به بررسی اینکه چرا عده کثیری از جوانان وارد زندگی مجرمانه می‌شوند و ریشه‌ی مسئله و عوامل مؤثر بر آن را مورد کنکاش و بررسی قرار داده است. تحقیق دیگر نیز به بررسی تأثیر وام‌های اشتغال‌زایی بر ممانعت از تکرار جرم و بازگشت مجدد به زندان (مطالعه موردی استان آذربایجان غربی) پرداخته که وام‌های اشتغال‌زایی تا چه میزان بر کاهش ارتکاب جرم و بازگشت مجدد زندانیان مؤثر بوده است. به همین دلیل به بررسی راهکارهای مناسب با آن پرداخته است.^۱ اما پژوهش حاضر با هدف ارزیابی میزان آگاهی زندانیان زندان سراوان از قوانین حمایتی به صورت میدانی از تعداد ۱۲۲ نفر که طی سال‌های ۱۳۹۴-۱۳۹۵ در آن زندان بوده‌اند به روش

۱. موسوی، میر نجف؛ سرور، رحیم؛ کبیری، افشار؛ اسماعیل زاده، خالد. (۱۳۹۳). تأثیر وام‌های اشتغال‌زایی بر ممانعت از تکرار جرم و بازگشت مجدد به زندان (مطالعه موردی استان آذربایجان غربی). پژوهشنامه جغرافیایی انتظامی، ۲(۶).

نمونه‌گیری ساده انتخاب شده و نتایج و پیشنهادات خود را به دستگاه‌های اجرایی تقدیم می‌داریم. در این پژوهش محقق به بررسی سؤالات زیر می‌پردازد:

۱. میزان آگاهی زندانیان زندان سراوان از مواد قانونی حمایتی از حقوق زندانیان در سال ۹۵-۹۴ از چه روندی برخوردار است؟
۲. تأثیر سطح تحصیلات در میزان آگاهی از قوانین حمایتی از زندانیان چگونه بوده است؟
۳. اقدامات اجرایی که در چهارچوب قوانین حمایتی در زندان سراوان صورت گرفته چگونه است؟
۴. اجرای قوانین حمایتی در پیشگیری از ارتکاب جرم تا چه میزان مؤثر بوده است؟

روش انجام تحقیق

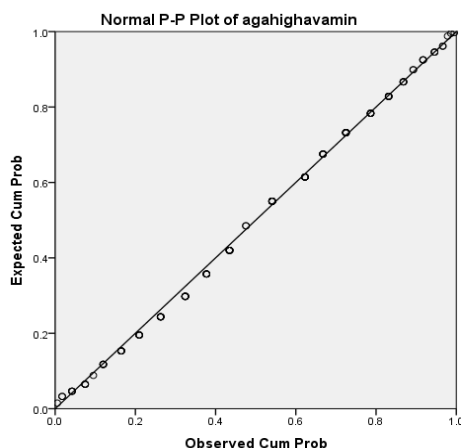
این پژوهش از نظر هدف از نوع کاربردی و به لحاظ روش، توصیفی-پیمایشی است. در روش توصیفی به مطالعه واقعی و منظم یک موضوع می‌پردازیم، به عبارت دیگر سعی می‌نماییم آنچه هست را بدون دخالت یا استنتاج ذهنی، گزارش دهیم و نتایج علمی را به دست آوریم. هدف ما از انتخاب این روش توصیف این است که محقق درصدد افزایش میزان آگاهی زندانیان از مواد قانونی حمایتی از حقوق زندانیان است و به توصیف منظم و نظام‌دار وضعیت فعلی آن می‌پردازیم. با توجه به ماهیت موضوع و روش تحقیق برای گردآوری داده‌ها و اطلاعات از اسناد و مدارک موجود در اداره زندان، سایت‌ها استفاده شد و در این مطالعه محقق پس از بررسی میدانی و کتابخانه‌ای، پرسشنامه را تدوین کرده سپس به صورت میدانی با پرسشگری، مصاحبه و مشاهده، اطلاعات موردنظر را جمع‌آوری کرده است. پرسشنامه‌ای که در این پژوهش طراحی شد جمعاً دارای ۴۵ سال که از این تعداد ۱۱ سال مربوط به خصوصیات فردی و شخصی بوده و ۳۴ سال مربوط به متغیرهای اصلی تحقیق بوده که در قالب طیف لیکرت طراحی گردیده است. در این پژوهش جهت سنجش میزان آگاهی زندانیان از قوانین حمایتی پرسشنامه‌ای از روش سیگمای شمارشی استفاده شده است. بدین ترتیب که سؤال‌ها بر اساس فرض‌های تحقیق طراحی گردیده است. به منظور تعیین اعتبار پایایی پرسشنامه‌های این تحقیق از روش آزمون مجدد استفاده گردیده است. در این سنجش جهت سنجش پایایی ۱۲۲ نفر از افراد بزهکار (زندان سراوان) انتخاب و پرسشنامه را به فاصله‌ی دو روز تکمیل نموده‌اند و در پایان با استخراج و انجام

محاسبات مربوط به وسیله نرم افزار SPSS میزان پایایی پرسشنامه رضایت بخش بوده است. جامعه آماری مورد مطالعه بخشی از زندانیان زندان سراوان در سال ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۵ را شامل می شود که از تمامی آن ها به صورت تمام شماری اطلاعات مورد نیاز جمع آوری گردیده است. لذا حجم نمونه در این پژوهش برابر با حجم کل جامعه آماری است. در این پژوهش برای گردآوری داده ها از روش پیمایشی استفاده شده است.

نتایج تحلیل و ارزیابی یافته ها

در علوم انسانی و رفتاری بیشتر تحقیقات بر اساس پرسشنامه صورت می گیرد. موضوع کنترل کیفیت نتایج یک پرسشنامه دامنه وسیعی از موضوعات مختلف را در برمی گیرد. اگر پرسشنامه را مانند یک آزمون فرض کنیم، به طور کلی می توان گفت یک آزمون خوب باید از ویژگی های مطلوبی مانند عینیت، سهولت اجرا، عملی بودن، سهولت تعبیر و تفسیر، روایی و پایایی برخوردار باشد تا به نتایج درستی منجر شود. در بین این ویژگی ها روایی و پایایی از اهمیت بیشتری برخوردارند. در این پژوهش از روش تحلیلی آلفای کرونباخ را که شایع تر از روش های دیگر است برای ارزیابی روایی پرسشنامه میزان آگاهی زندانیان زندان سراوان از قوانین حمایتی از حقوق زندانیان در سال ۱۳۹۴-۱۳۹۵ استفاده شده است که مقدار آلفای کرونباخ $0/754$ به دست آمده نشان از پایایی به نسبت بالای پرسشنامه است. این بررسی ها نشان می دهد این گونه نظرسنجی ها و بررسی عملکرد می تواند بسیاری از زوایای طرح را روشن کند. برای بررسی میزان آگاهی زندانیان زندان سراوان از مواد قانونی حمایتی از حقوق زندانیان در سال ۹۴-۹۵، با توجه به نرمال بودن داده ها که در نمودار ۱ نشان داده شده و مقدار آمار کلموگروف $(Sig. (2-tailed) = 0.2 > 0.05)$ تأیید کننده این مطلب است و از آمار تی استیودنت^۱ استفاده شده است. با توجه به جدول ۳ آزمون، معنی دار بوده و میانگین آگاهی از میزان متوسط بالاتر می باشد.

1. one sample t test

نمودار ۱- احتمال تجمعی متغیر

مقدار متوسط میزان آگاهی زندانیان سراوان همان طور که در جدول ۲ نشان داده شده است به اندازه ۰/۸۵۳ از مقدار متوسط بالاتر است که نشان از میزان آگاهی خوب آن هاست.

جدول ۲- آزمون تی تک نمونه‌ای

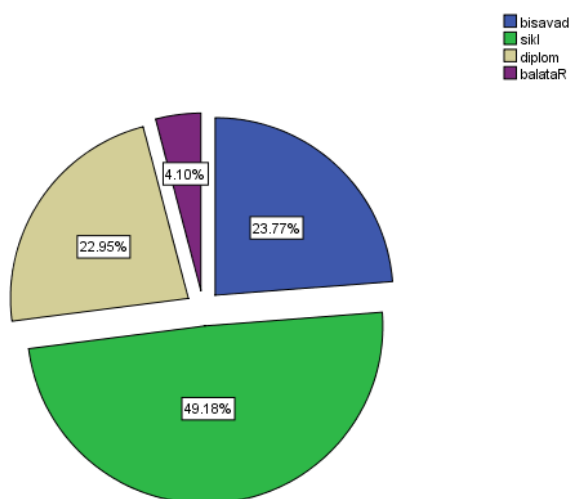
	Test Value = 1.5					
	تی	درجه آزادی	درجه آزادی Sig. (2-tailed)	تفاوت از میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
					سطح بالایی	سطح پایینی
آگاهی از قوانین	18.549	121	.000	.85246	.7615	.9434

با توجه به بررسی‌های کتابخانه‌ای محققان عوامل مختلفی روی میزان آگاهی زندانیان تأثیرگذار است که یکی از این عوامل تحصیلات است که در بررسی انجام شده در زندان سراوان طبق جدول ۳ معنی دار نشده است. برای بررسی سطح تحصیلات در میزان آگاهی از قوانین حمایتی زندانیان در زندان سراوان از آمارکای دو استفاده کردیم که با توجه به جدول ۳ و مقدار آزمون مشخص می‌گردد که هیچ رابطه‌ای بین تحصیلات زندانیان و میزان آگاهی زندانیان وجود ندارد. برای بررسی بیشتر این علت طبق نمودار ۲ مشخص گردید که اکثر زندانیان حدود ۵۰ درصد (۴۹/۲) تحصیلاتی در حد سیکل دارند و فقط حدود ۴ درصد تحصیلاتی بالاتر از دیپلم

دارند که محرومیت استان سیستان و بلوچستان و اینکه اکثر زندانیان بومی هستند تأییدی بر این مطلب است لذا سطح تحصیلات خیلی معنی دار نبوده و می توان گفت اطلاعاتی که این زندانیان به دست آوردند بیشتر تجربی است.

جدول ۳- بررسی ارتباط میزان آگاهی و سطح تحصیلات

سطح معناداری دوطرفه	درجه آزادی	ارزش	
.304	9	10.598a	درصد پیرسون کا-اسکوآر
.252	9	11.359	نسبت احتمال
.872	1	.026	سطح خطوط
		122	تعداد

نمودار ۲- سطح سواد زندانیان سرآوان

عامل دیگری که روی میزان آگاهی زندانیان از قوانین حمایتی تأثیرگذار است، اقدامات اجرایی است که در چهارچوب قوانین حمایتی در زندان سرآوان صورت گرفته است. برای بررسی رابطه بین اقدامات اجرایی که در چهارچوب قوانین حمایتی در زندان سرآوان صورت گرفته است و میزان آگاهی زندانیان با توجه به نرمال بودن هر دو متغیر از آزمون کای دو استفاده شده است.

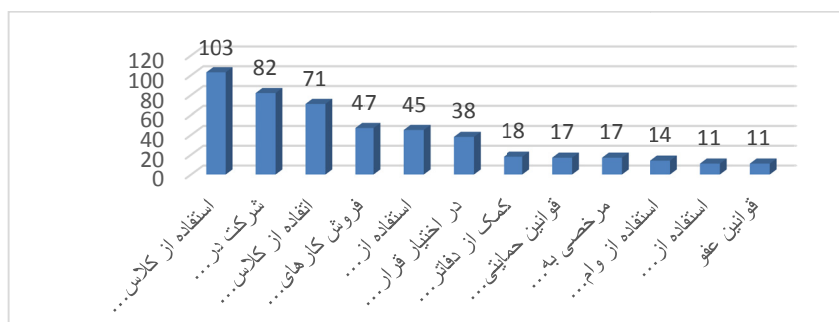
1. chi_square tests

آمار پیرسون^۱ پی مقدار (Sig. < .001) جدول ۴ نشان از معنی‌داری آزمون دارد که به عبارتی بین اقدامات اجرایی زندان و میزان اطلاع از قوانین حمایتی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۴- کاسکوآر تست

سطح معناداری دو طرفه	درجه آزادی	ارزش	
.001	3	17.059a	درصد پیرسون کاسکوآر
.000	3	18.468	نسبت احتمال
.000	1	16.026	سطح خطوط
		122	تعداد

با بررسی بیشتر اقدامات اجرایی که زندان سرانجام برای حمایت از زندانیان انجام می‌دهد می‌توان به جدول زیر اشاره کرد که از بین ۱۲۲ نفر زندانی که در این تحقیق مورد ارزیابی قرار گرفتند می‌توان گفت بیش از ۵۰ درصد آنان از کارگاه‌های آموزشی، کلاس‌های سوادآموزی و کلاس‌های ورزشی جهت تقویت روحیه استفاده کردند و بیش از ۳۰ درصد زندانیان نیز از فروش کارهای دستی، استفاده از ملاقات حضوری و گرفتن مواد اولیه جهت ساخت صنایع دستی بهره جستند. در این میان کمتر از ۲۰ درصد زندانیان از وام‌های خود اشغالی، مرخصی تشویقی به دلیل حسن رفتار، استفاده از مرخصی به دلیل از دست دادن بستگان نزدیک، قوانین عفو، قوانین حمایتی از خانواده‌هایشان و کمک دفاتر حقوق شهروندی استفاده کردند که می‌توان گفت در این اقدامات اخیر باید کارهای اجرایی قوی‌تری از طرف مسئولین زندان انجام گیرد تا موجب بالاتر رفتن انگیزه زندانیان و استفاده بیشتر از این موارد گردد.

نمودار ۳- اقدامات مختلف اجرایی انجام شده توسط زندان سرانجام

1. pearson correlation

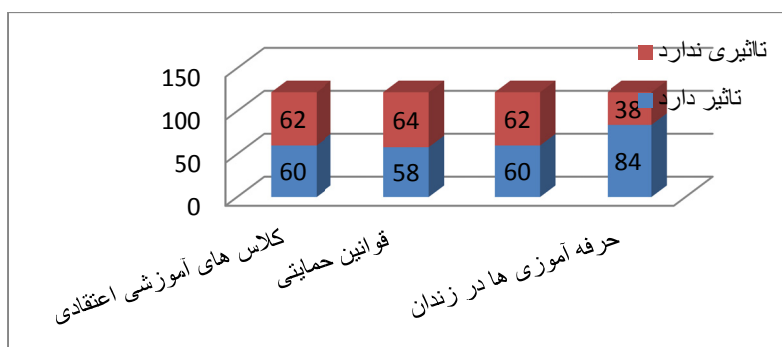
از مهم‌ترین علل بزهکاری و آسیب‌هایی اجتماعی عدم آگاهی و اطلاع کافی افراد و نداشتن مهارت‌های لازم در زندگی اجتماعی است که برای پیشگیری آن یکی از مفیدترین اقدامات افزایش میزان آگاهی است. از طرفی در قوانین حمایتی از زندانیان نیز این مورد بسیار مورد توجه قرار گرفته است به طوری که قانون نویسان توجه ویژه‌ای به این مقوله کرده‌اند اما مهم‌تر از نوشتن قانون اجرا و پیاده‌سازی این قوانین است که محقق در این تحقیق به بررسی دقیق و رابطه بین قوانین حمایت از زندانیان و پیشگیری از ارتکاب جرم زندانیان پرداخته است تا این رابطه را از نظر زندانیان اندازه‌گیری کند. با توجه به مقدار آمار پیرسون^۱ جدول ۵ آزمون اجرای قوانین حمایتی در پیشگیری از ارتکاب جرم زندانیان تأثیرگذار بوده است ($Sig < .000$).

جدول ۵- کا اسکوار تست

سطح معناداری دو طرفه	درجه آزادی	ارزش	
.000	9	53.557a	درصد پیرسون کا-اسکوار
.000	9	43.352	نسبت احتمال
.000	1	26.018	سطح خطوط
		122	تعداد

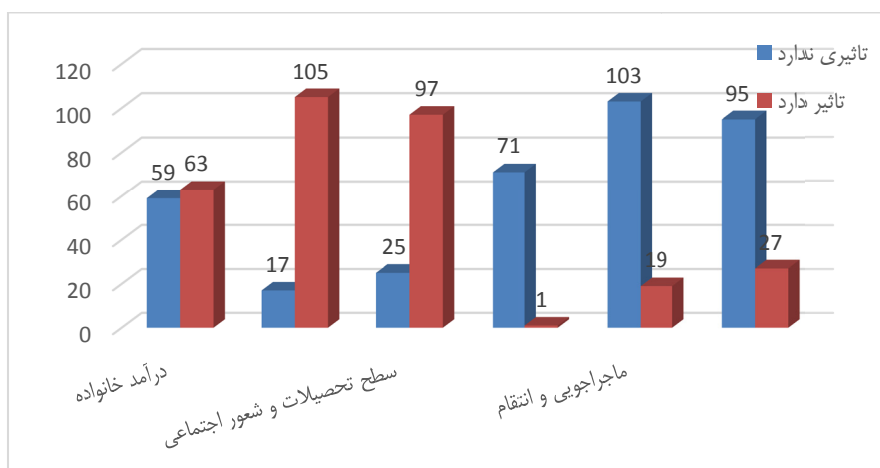
اهم فعالیت‌هایی که در زندان سراوان انجام گرفته و از بین ۱۲۲ نفر از زندانیان، بالای ۶۰ درصد زندانیان معتقد به این بودند که روی پیشگیری از جرم تأثیرگذار بوده حرفه‌آموزی‌ها است. البته جالب است بدانیم که از بین سایر فاکتورهای بررسی شده از جمله کلاس‌های اعتقادی آموزشی و قوانین حمایتی از سلامت خانواده زندانیان حدود ۵۰ درصد نظر در مؤثر بودن و حدود همین تعداد معتقد به تأثیر نداشتن داشتند که جای بسی کامل است.

1. pearson correlation

نمودار ۴- اقدامات انجام شده جهت پیشگیری از جرم

از بین عوامل مختلفی که از نظر زندانیان سراوان روی بزهکاری تأثیرگذار است می‌توان به نمودار ۵ اشاره کرد که اعتقاد به مسائل دینی و مذهبی بیشترین تأثیر را در کاهش بزهکاری به خود اختصاص داده است. و از بین مسائل دیگر به ترتیب سطح تحصیلات و درآمد خانواده تأثیر چشم‌گیرتری روی بزهکاری افراد دارد و داشتن دوستان خلاف و ماجراجویی و انتقام و انجام کارهای خلاف برای رسیدن به اهداف تأثیرگذار نبوده است. لذا با توجه به قوانین حمایتی مسئولین زندان سراوان می‌توانند در برنامه‌ریزی‌های خود از این موارد بهره بیشتری ببرند

نتیجه‌گیری:

در این پژوهش سعی شد به چهار سؤال اساسی مطرح‌شده پس از بررسی نرمالیتی جامعه با آزمون‌های تی استیودنت^۱ و پیرسون^۲ و کی^۳ پاسخ داده شود. یافته‌های مربوط به سؤال اول نشان می‌دهد که بین میزان آگاهی زندانیان سراوان از قوانین حمایتی از حقوق زندانیان رابطه معنی‌دار وجود داشته و میانگین آگاهی از میزان متوسط بالاتر می‌باشد که نشان از آگاهی نسبی زندانیان نسبت به قوانین است. از طرفی با توجه به مطالعات میدانی عواملی چون سطح تحصیلات، اقدامات اجرایی زندان روی میزان آگاهی زندانیان از قوانین حمایتی تأثیرگذار است که با بررسی این عوامل در زندان سراوان مشخص گردید سطح تحصیلات به دلیل اینکه حدود ۵۰ درصد زندانیان از سطح تحصیلات متوسط هم برخوردار نبودند روی میزان آگاهی از قوانین حمایتی تأثیرگذار نبوده است اما از اقدامات اجرایی انجام‌شده در زندان نه‌تنها روی میزان آگاهی تا حدود زیادی تأثیرگذار بوده است بلکه با مطالعات بیشتر مشخص گردید اقداماتی که پیش‌تر انجام می‌شده و در دسترس بیشتر زندانیان بوده تأثیرگذاری بیشتری داشته است. علاوه بر تأثیرگذاری این عوامل جالب است بدانیم همان‌طور که در این تحقیق نشان داده‌شده قوانین حمایتی از زندانیان در پیشگیری از ارتکاب جرم تأثیرگذار است. و از بین عوامل مختلف قوانین حمایتی حرفه‌آموزی‌ها بیشترین تأثیر را در جهت پیشگیری از وقوع جرم داشته است. البته جالب است این را هم بگوییم که از بین سایر فاکتورهای بررسی از جمله کلاس‌های اعتقادی آموزشی و قوانین حمایتی از سلامت خانواده زندانیان حدود ۵۰ درصد نظر در مؤثر بودن و در همین حدود معتقد به تأثیر نداشتن داشتند که جای بسی تأمل است. بنابراین یکی از نقش‌های مهم زندان پیشگیری از ارتکاب جرم و جلوگیری از بازگشت مجدد به زندان است. ضمن نتیجه این پژوهش با یافته‌های تجربی و نظری اسداللهی و ولیزاده (۱۳۸۶) و هینس^۴ (۱۹۹۰) که معتقد بودند هر چه افراد پس از آزادی کمتر مورد حمایت و مراقبت قرار گیرند، بیشتر مرتکب جرم می‌شوند، همسو بوده و هم‌خوانی دارد. همچنین این نتیجه با هیرشی (۱۹۶۹) و دورکیم^۵ (۱۹۷۶) که معتقد

1. one sample t test

2. pearson correlation

3. chi_square tests

4. Haines

5. Drukheim, E.(1976). Moraleducatin: A study in the Theory and Application of the sociology of Education. New York, free press.

بودند، ضعف مراقبت و کنترل اجتماعی، در عدم تعادل زندگی و انتظام اجتماعی تأثیر دارد و هم‌نوابی با اعضای جامعه و جامعه‌پذیری افراد آزادشده از زندان می‌تواند به جلوگیری از انحرافات و کج روی‌های آنان کمک کند را تأیید می‌کند. لذا آن‌ها انحراف را نتیجه نارسایی کنترل اجتماعی می‌دانند. در نتیجه، ناکافی بودن اقدامات مراکز مراقبت بعد از خروج در گرایش افراد آزادشده به انحرافات اجتماعی و تکرار جرم تأثیرگذار است.

منابع:

۱. مجیدی بیدگلی، کبری. (۱۳۸۶)، *خسارات ناشی از مجازات*. فصلنامه حقوقی گیلان، شماره ۱۱: ۸۲ تا ۸۹.
۲. باغی، عمادالدین. (۱۳۹۶). *پیامدهای زندان به خانواده زندانیان*، مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران. ۶(۳).
۳. گایدنس. (۱۳۸۶). *جامعه‌شناسی*، ترجمه منوچهر صیوری. تهران: انتشارات نی، چاپ نوزدهم، ۲۰۰۷.
۴. گلدوست جویباری، رجب؛ عبداللهی، افشین. (۱۳۸۸). *اخذ آخرین دفاع از متهم در حقوق کیفری ایران. تحقیقات حقوقی*، ۵۰: ۲۴- صفحه - از ۲۵۵ تا ۲۷۸.
۵. موسوی، میر نجف؛ سرور، رحیم؛ کبیری، افشار؛ اسماعیل‌زاده، خالد. (۱۳۹۳). *تأثیر وام‌های اشتغال‌زایی بر ممانعت از تکرار جرم و بازگشت مجدد به زندان* (مطالعه موردی استان آذربایجان غربی). پژوهشنامه جغرافیایی انتظامی، ۲(۶).
6. Basic principle for the treatment of prisoners adopted and proclaimed by general assembly. reslatin45/111 of 14 December 1990.
7. Baghi, Emad al-Din. (2017). Consequences of imprisonment on the families of prisoners, studies and social research in Iran. 6 (3).
8. Drukheim , E.(1976). *Moraleducatin: A study in the Theory and Application of the sociology of Education*. New York, free press.
9. Giddens. (2007). *Sociology*, translated by Manouchehr Sabouri. Tehran: Ney Publications, 19th edition, 2007.
10. Goldost Joybari, Rajab; Abdullahi, Afshin. (2009). Obtaining the last defense of the accused in Iranian criminal law. *Legal Research*, 50: 24 pages - from 255 to 278).
11. Majidi Bidgoli, Kobra. (2007), *Damages resulting from punishment*. Gilan Legal Quarterly, No. 11: 82 to 89.
12. Mousavi, Mir Najaf; Server, Rahim; Kabiri, Afshar; Ismailzadeh, Khalid. (2014). *The effect of job creation loans on preventing the recurrence of crime and returning to prison (a case study of West Azerbaijan Province)*. *Journal of Disciplinary Geography*, 2 (6).

References:

1. Basic principle for the treatment of prisoners adopted and proclaimed by general assembly...reslatin45/111 of 14 December 1990.
2. Baghi, Emad al-Din. (2017). Consequences of imprisonment on the families of prisoners, studies and social research in Iran. 6 (3).
3. Drukheim, E. (1976). *Moral education: A study in the Theory and Application of the sociology of Education*. New York, free press.
4. Giddens. (2007). *Sociology*, translated by Manouchehr Sabouri. Tehran: Ney Publications, 19th edition, 2007.
5. Goldost Joybari, Rajab; Abdullahi, Afshin. (2009). Obtaining the last defense of the accused in Iranian criminal law. *Legal Research*, 50: 24 pages - from 255 to 278).
6. Majidi Bidgoli, Kobra. (2007), Damages resulting from punishment. *Guilan Legal Quarterly*, No. 11: 82 to 89.
7. Mousavi, Mir Najaf; Server, Rahim; Kabiri, Afshar; Ismailzadeh, Khalid. (2014). The effect of job creation loans on preventing the recurrence of crime and returning to prison (a case study of West Azerbaijan Province). *Journal of Disciplinary Geography*, 2 (6).

Saravan prisoners 'awareness of the prisoners' rights protection law

Monire NORBAKHS (Department of jurisprudence and law theology
faculty university of Sistan and Baluchestan)

Mohammad Reza KEYHA (University of Sistan and Baluchestan)

Fatemeh HASSAN TABAR (Computer and computer science instructor,
Sistan and Baluchestan university)

Abstract

The permissive punishment of a person is one of the types of punishments that always exist in human beings and as human beings remain. In addition, the perpetrators are human beings themselves and have their own rights. On this basis, the support of the individual and his family is at stake in the context of Islam and international law. It is the responsibility of all stakeholders and legislators. Therefore, one of the main tasks of each community is to support these people in order to achieve a healthy life. In this regard, the supportive laws of prisoners have been drafted and approved. This research is conducted using survey method and using the questionnaire. The data were analyzed and evaluated by applying descriptive and non-descriptive methods using SPSS software. Subsequently, a significant relationship was found between Saravan Prisoners' awareness of supportive laws and various influential factors such as the level of education in executive prison activities. Finally, it was found that The enforcement measures of supportive laws, especially professional training, are effective in prosecuting crimes against Saravan.

Keywords:

Prison, Saravan Prisoners, Crime, Custody, International Documents